

УДК 336.711

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/156-8>**Король М. М.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4031-0858>

Korol Maryna

Uzhhorod National University

ЕВОЛЮЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті окреслена еволюція банківської системи Європейського союзу. Обґрунтовано мету створення Європейського платіжного Союзу. Досліджено діяльність і наслідки утворення Європейського економічного співтовариства. Охарактеризовано головну ідею «плану Вернера», «змії в тунелі». Розглянуто основні елементи Європейської валютної системи. Названо базові принципи діяльності Маастрихтського договору. Висвітлено основні завдання Європейського валютного інституту. Розглянуто критерії участі країн у валютному та економічному союзі. Названо етапи утворення Європейської системи центральних банків. Охарактеризовано діяльність Європейського центрального банку. Проаналізовано структуру Євросистеми. Охарактеризовано діяльність транс'європейської системи автоматичних переказів валих розрахунків у режимі реального часу – TARGET.

Ключові слова: платіжний союз, банківська система, центральний банк, валютна система, договір, план Вернера.

PARADIGMATIC STANDARDS OF TRANSFORMATION OF THE EUROPEAN BANKING SYSTEM

The European banking system, established in the first postwar years, is the result and at the same time one of the important instruments of European integration and the European Monetary System. The creation of an effective banking system required not only radical changes at the legislative level of the countries that were part of the monetary union, but also the adoption of uniform requirements by all member countries. The article considers and generalizes the issue of paradigmatic standards of transformation of the European banking system. The purpose of creation of the European payment union is substantiated. The analysis of the mechanism of functioning of the European Payments Union is carried out. The reason for the creation of the European Coal and Steel Community is named. The activity and consequences of the formation of the European Economic Community are studied. The main idea of "Werner's plan" is described. The reasons for preventing the activation of the "Werner plan" are named. The consequences of the abolition of the US gold standard are highlighted. The essence of the "snake in the tunnel" is described. The reasons for the creation of the European Monetary System are named. The main elements of the European Monetary System are considered. The pros and cons of the formation of this system are summarized. The grounds for the formation of a monetary and economic union are substantiated. An analysis of the creation and operation of the Maastricht Treaty. The basic principles of the Maastricht Treaty are named. The main tasks of the European Monetary Institute are highlighted. The criteria for the participation of countries in the monetary and economic union are considered. The stages of formation of the European system of central banks are named. The activity of the European Central Bank is described. The shares of national central banks in the capital of the European Central Bank are highlighted. The main economic and political reasons for the adoption of the term "Eurosystem" by the Board of Governors are named. The structure of the Eurosystem is analyzed. The main elements of the banking union are generalized. The pros and cons of "emergency liquidity" measures in the Eurosystem are highlighted. The activity of the trans-European system of automatic transfers of gross settlements in real time – TARGET is characterized. The essence of the concept of "financial stability" is generalized.

Keywords: payment union, banking system, central bank, currency system, agreement, Werner plan.

JEL classification: C12, C14, C18.

Постановка проблеми. Банківська система Європейського союзу, започаткована ще в перші повоєнні роки, є результатом і водночас одним із важливих інструментів європейської інтеграції та Європейської валютної системи. Створення ефективно діючої банківської системи потребувало не тільки кардинальних змін на законодавчому рівні країн, що увійшли до складу валютного союзу, але й прийняття уніфікованих вимог усіма країнами-членами. Процеси реорганізації банківських систем країн Європейського валютного союзу та створення банківської системи Європейського союзу пройшли декілька важливих етапів розвитку і стали прикладом ефективної діяльності банківської системи для зарубіжних країн, саме тому дослідження є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження цієї проблематики належить ученим, таким як П.В. Мельник [1], Л.Л. Тарангул [1], О.Д. Гордей [1], О. Шаров [2], Ю.Г. Вешкин [5], Г.Л. Авагян [5] та багато інших.

Мета статті полягає в детальному аналізі еволюції банківської системи Європейського союзу.

Виклад основного матеріалу. Ще в січні 1950 року Європейський платіжний союз (ЄПС) започаткував європейську валютну інтеграцію, основне завдання якої полягало в налагодженні міжнародної торгівлі для ліквідації дефіциту або скорочення профіциту торгових балансів. Цей союз об'єднав 17 країн Західної Європи [1, с. 390].

Механізм функціонування ЄПС полягав у тому, що наприкінці кожного місяця нетто-баланси розрахунків

між країнами-членами направлялися до Банку міжнародних розрахунків у Базелі для проведення заміру взаєморозрахунків. Залишкові баланси консолідувалися, визначаючи позитивне або негативне сальдо не окремих країн, а Союзу загалом. При цьому баланс виводився в умовній європейській розрахунковій одиниці, яка дорівнювала американському долару. ЄПС було ліквідовано 27 грудня 1958 року у зв'язку з відновленням поточної конвертованості валют країн-членів. За час його існування баланс розрахунків становив 46 млрд дол. США [2]. Цей союз проіснував 8 років, повністю виконавши всі поставлені завдання.

Більш суттєвий крок був зроблений у 1951 році з утворенням *Європейського співтовариства з вугілля та сталі*, яке створило спільний ринок для цих товарів за участю Німеччини, Франції, Італії та країн Бенілюксу (Бельгія, Нідерланди та Люксембург). Окрім того, новостворений суб'єкт повинен був супроводжуватися міцними політичними та військовими зв'язками, проте стурбованість втратою національного суверенітету призвела до відмови від цих планів [3].

Натомість акцент змістився на посилення інтеграції на економічному фронті. Подальший розвиток економічної інтеграції та валютної співпраці призвів до того, що 18 країн членів ЄПС домовилися про розпуск, натомість 6 західноєвропейських країн домовилися про створення *Європейського економічного співтовариства* (European Economic Community, ЕЕС), яке було засновано Римським договором 1957 року, який набрав чинності 1 січня 1958 року. Вже до кінця 2001 року ця організація налічувала 15 країн.

Координація економічної політики завжди розглядалася як невід'ємна частина успіху спільного ринку і, як наслідок, згідно з Римським договором було створено Монетарний комітет (1958 р.) та Комітет президентів Центральних банків країн-учасниць (1964 р.). У березні 1970 року було створено спеціальний Комітет на чолі з прем'єр-міністром Люксембургу П. Вернером для розроблення плану створення валютного союзу.

«План Вернера» офіційно був представлений 8 жовтня 1970 року на засіданні Ради міністрів ЕЕС в Люксембурзі. Головна ідея плану полягала у тому, щоб створити таку спільну територію, на якій товари, послуги, робоча сила та капітал могли б вільно переміщуватися, тоді як валютні операції не зазнавали жодних ускладнень і не наражалися на курсові ризики. Такий економічний та валютний союз передбачав не тільки введення єдиної валюти (яку б підтримували спільні валютні резерви), але й створення спільного ринку капіталів та досягнення високого рівня податкової гармонізації. Це передбачало передачу права прийняття деяких рішень із національного на «європейський» рівень та централізацію в галузі монетарної політики [2].

Проте 2 ключові міжнародні події унеможливили вищезгаданий план. Перша – падіння Бреттон-Вудської системи фіксованих обмінних курсів (1971 р.), друга – міжнародна рецесія після нафтової кризи (1973 р.).

Відміна керівництвом США (1971 р.) золотого стандарту своєї валюти і збільшення меж коливання валют щодо дол. США до 2,25% призвели до нестабільності на валютних ринках, до значної ревальвації німецької марки. Задля виходу з валютної кризи вводиться «плавання» валютних курсів («змія в тунелі»). Суть її зводилася до того, що коливання курсів валют країн-

учасниць не повинно перевищувати $\pm 2,25\%$ один щодо одного, а межа коливання «змії» визначається відношенням до дол. США в $\pm 4,5\%$. У разі досягнення «змією» встановлених меж Центробанки були зобов'язані проводити комплекс погоджених заходів. Одночасно видавалися стабілізаційні кредити [4].

Проте світовий досвід засвідчив ефективність застосування «змії» лише для тих країн, економічний розвиток яких є порівняно однаковим. Так, Франція двічі виходила із «валютної змії» через небажання штучно утримувати межі коливання за рахунок власних валютних резервів. Великобританія, Італія та Ірландія, посилюючись на нестабільний стан економіки, взагалі відмовилися від «колективного плавання». Як наслідок, «змія в тунелі» проіснувала до березня 1979 року.

Значним проривом у сфері валютної інтеграції стало створення *Європейської валютної системи* (ЕВС) (1979 р.), яка заклала основи валютної незалежності, створила колективну валюту, що орієнтувалася на стабільність власних валют країн-членів, а не на дол. США як світової валюти.

Основними елементами цієї системи (до якої увійшли усі країни ЄС, крім Великобританії) були: механізм координації валютних курсів (Exchange Rate Mechanism), європейська валютна одиниця (European Currency Unit – ECU) та Європейський фонд валютного співробітництва (European Monetary Cooperation Fund), який відіграв роль «регіонального МВФ», надаючи кошти для фінансування дефіциту платіжного балансу та розрахунків за валютними інтервенціями [5]. Створення Європейської валютної системи стало відображенням початку нового етапу європейської економічної інтеграції – переходу від торговельного до валютного союзу.

Вона виявилася більш міцною, хоча також зазнала низки великих та незначних криз. Незважаючи на успішне функціонування цього проекту, практична реалізація була відмінною від теоретичних розробок: не реалізовано рішення про створення Європейського валютного фонду, валютні інтервенції не набували того значення, на які були розраховані, як наслідок, кредитні інструменти використовувалися рідко.

Стабільність ЕВС створила підстави для трансформації її в економічний та валютний союз, де-факто без повноцінної політичної інтеграції. Рада Європи у 1988 р. підтримала необхідність такої трансформації, створивши комісію на чолі з головою Європейської комісії Жаком Делором, план якої офіційно був представлений у квітні 1989 року. Комісія рекомендувала здійснити рух у напрямі створення економічного та валютного союзу у три етапи.

Підсумком реалізації першого етапу стало укладення *Маастрихтського договору* (1992 р.) [6]. Він встановив інституційну основу грошово-кредитної політики в межах ЕВС, графік створення валютного союзу та критерії участі країн [3]. У європейському контексті Маастрихтський договір є основою для розподілу завдань.

Вищезгаданий договір базується на двох базових принципах:

- 1) субсидіарності: повага до національного суверенітету в межах правил, встановлених ЄС;
- 2) ефективності, тобто коли завдання може бути виконано за найменших втрат [7].

Формування економічного та валютного союзу відповідно до Угоди передбачалося здійснити у три етапи. На першому етапі (до 31 грудня 1993 р.) були усунені всі обмеження на вільний рух капіталів усередині Європейського союзу, а також між Європейським союзом і третіми країнами, на другому етапі (з 1 січня 1994 по 31 грудня 1998 р.) країни-члени ЄС здійснювали політику, спрямовану на досягнення заданих Маастрихтським договором широко відомих критеріїв конвергенції. Також на цьому етапі був створений Європейський валютний інститут (ЄВІ) [2].

У процесі переговорів за Маастрихтським договором стало зрозуміло, що не всі країни-члени готові ввести євро як свою валюту. Одні не хотіли брати на себе зобов'язання вводити нову валюту, інші не були готові зробити цей крок. У результаті Великобританії було дозволено утримуватися від вступу в третій етап ЄВС, навіть якщо вона задовольняє критерії конвергенції. Для Данії також було зроблено аналогічний виняток.

Прототипом Європейської системи національних банків став утворений у 1994 році *Європейський валютний інститут (ЄВІ)* [8], основними завданнями якого стали кооперація центробанків, координація їхньої злагодженої грошової політики, а також підготовка до створення Європейської системи центральних банків (ЄСЦБ).

ЄВІ запропонував механізм переходу до третього етапу реалізації плану економічного та валютного союзу, запропонувавши такі критерії участі країн у цьому союзі, як:

- дефіцит державного бюджету не повинен перевищувати 3% ВВП;
- державний кредит не повинен перевищувати 60% від ВВП;
- рівень інфляції не повинен перевищувати 1,5% від середнього рівня інфляції в трьох найбільш благополучних у цьому відношенні країн ЄЕС;
- протягом не менш ніж двох років дотримані межі коливання валютного курсу, передбачені механізмом обмінних курсів, без девальвації щодо валют інших країн – членів ЄЕС (+15%);
- середній рівень довгострокової відсоткової ставки не повинен перевищувати більш ніж 2% середнього рівня цих ставок в інших таких же країнах [4].

Ці критерії були розроблені для того, щоб до цього етапу були допущені тільки ті країни, які орієнтовані на стабільну економічну політику та стабільність цін. Як наслідок, у травні 1998 року на засіданні саміту ЄС у Брюсселі було підтверджено, що 11 із 15 країн-членів ЄС виконали критерії прийняття єдиної валюти.

ЄВІ стверджував, що публічне оголошення кількісного визначення цінової стабільності має бути невід'ємним компонентом будь-якої грошової стратегії, яку проводить ЄЦБ [3].

Наступними і завершальними етапами утворення ЄСЦБ стали:

- прийняття в 1997 році «Пакту стабільності і росту», що визначав бюджетну дисципліну країн-учасниць ЄСВС [9],
- визначення 2 березня 1998 року переліку країн-учасниць ЄСВС, які з 1 січня 1999 року вводять нову валюту «євро», затвердження Президента, віце-президента та чотирьох членів Виконавчої дирекції Європейського центрального банку,

– створення ЄСВС з 1 січня 1999 р. в умовах ЄСЦБ та ЄЦБ.

Саме ЄЦБ взяв на себе відповідальність проведення грошово-кредитної політики Єврозони.

У жовтні 1998 р. Рада керуючих ЄЦБ визначила стабільність цін як «річне підвищення гармонізованого індексу споживчих цін для Єврозони нижче 2%», додавши, що стабільність цін «повинна підтримуватися" в середньостроковій перспективі» [10]. Посилання на підвищення цін вказує на те, що дефляція також розцінюється як невід'ємна ціль стабільності цін, а орієнтир на середньострокову перспективу вказує на те, що короткострокове відхилення від рівня інфляції вважається сумісним із ціновою стабільністю [11].

Проте останнім часом мета «стабільність цін» все частіше замінюється «інфляційною метою», яку нібито ЄЦБ має переслідувати. Така зміна термінології явно використовується як інструмент для того, щоб «нетрадиційні» заходи ЄЦБ виглядали «нормальними чи звичними» з ефектом того, що така норма має вважатися звичною.

ЄЦБ фактично виступає агентом для НЦБ. Саме Національні банки виступають своєрідними каналами зв'язку з ЄСЦБ, оскільки вони тісніше пов'язані зі своєю національною аудиторією, відповідно потенційно можуть бути кращими адаптерами комунікації потреб місцевого населення. Більше того, це може бути «заспокійливим» для населення тих країн, де економічні зміни не так явно виражені, як в інших країнах Єврозони, і якщо їх НЦБ не бере участі у формуванні єдиної грошово-кредитної політики, проте саме останні можуть краще пояснити наслідки такої політики [7].

Мало сумнівів у тому, що прозорість є вагомим складовою частиною успішної діяльності будь-якого центрального банку, не є винятком і ЄЦБ. Одним із шляхів її досягнення є регулярна звітність. На практиці ЄЦБ вийшов далеко за межі вимог юридичної звітності і не тільки інформує громадськість про свої рішення, а й надає їм економічне обґрунтування.

Починаючи з січня 1999 року, одразу після кожного засідання Ради керуючих, ЄЦБ щомісяця проводить прес-конференцію, на якій президент та віце-президент представляють погляд керівної влади на економічну ситуацію та наводять аргументи для прийняття грошово-кредитної політики. Окрім того, ЄЦБ щомісяця публікує детальну оцінку економічних подій у Єврозоні [11].

Щодо капіталу ЄЦБ, то він утворений із внесків національних центральних банків усіх держав-членів ЄС і становить 10 825 007 069,61 євро. Частка НЦБ у цьому капіталі розраховується за допомогою коефіцієнта, який відображає частку відповідної країни у загальній чисельності населення та валовому внутрішньому продукті ЄС, які мають однакову вагу. Цей коефіцієнт коригується кожні п'ять років, а також за зміни кількості НЦБ, які роблять внесок у капітал ЄЦБ.

З початку третього етапу формування Економічного та валютного союзу, тобто з 1 січня 1999 року, цей коефіцієнт змінювався вісім разів: п'ятирічне оновлення було здійснено 1 січня 2004 року, 1 січня 2009 року, 1 січня 2014 року та 1 січня 2019 року; додаткові зміни були внесені 1 травня 2004 року (коли Чехія, Естонія,

Кіпр, Латвія, Литва, Угорщина, Мальта, Польща, Словенія та Словаччина вступили до ЄС), 1 січня 2007 року (коли Болгарія та Румунія вступили до ЄС), 1 липня 2013 року (коли Хорватія вступила до ЄС) та 1 лютого 2020 року (після виходу Великобританії з ЄС). Виплачені частки НЦБ єврозони в капітал ЄЦБ становлять загальну суму 7583,649,493.38 євро [12].

Чи збережеться капітал ЄЦБ на рівні 10, 8 млрд євро після того, як банк Англії покине ЄСЦБ? Так, більше того, поточна частка Банку Англії в підписаному капіталі ЄЦБ, яка становить 14,3%, буде перерозподілена між НЦБ і повернута Банку Англії на підставі Угоди про вихід Великобританії з ЄС.

НЦБ єврозони сплачують 100% своїх часток до капіталу ЄЦБ, тоді як НЦБ поза єврозоною сплачують 3,75% своїх часток. Оскільки акції НЦБ єврозони збільшаться та будуть виплачені повністю, це призведе до збільшення сплаченого капіталу ЄЦБ з 7,659 млн євро у 2020 році до 8,880 млн євро у 2022 році.

Категорія «ЄСЦБ» означає встановлену структуру, яка забезпечує «органічний зв'язок» між ЄЦБ та НЦБ всіх країн-членів ЄС, водночас, на відміну від останніх, ЄСЦБ не має ніякої юридичної сили.

Маастрихтський договір не містить жодних положень щодо національного складу Виконавчої ради, однак реальність говорить про те, що у складі ради є не більше одного представника з однієї країни ЄС. Цей договір засвідчує те, що ЄСЦБ не буде розпорошувати свою увагу на досягнення декількох цілей, не буде піддаватися політичному тиску [3]. Безпрецедентний грошовий союз такої «розрізної» групи суверенних націй поставив серйозні виклики перед ЄСЦБ. Дифузний розподіл влади всередині ЄСЦБ може ускладнити розв'язання конфліктів національних інтересів [3].

До складу Євросистеми входить ЄЦБ та НЦБ країн-членів ЄС, які прийняли євро. Із запуском євро Євросистема виконує такі основні завдання: здійснює монетарну політику, прийняту Радою керуючих ЄЦБ; проводить валютні операції, зберігання та управління офіційними резервами країн єврозони; сприяє безперервній роботі платіжних систем [13].

Інституційна структура Євросистеми певним чином нагадує ФРС – обидва є федеральними центральними банківськими системами. У свою чергу ЄЦБ має таку ж роль, як Рада правління ФРС, тоді як 19 НЦБ Євросистеми відіграють таку ж роль, як і 12 федеральних резервних банків ФРС США. Аналогічним чином, президент ЄЦБ головує на засіданнях Ради керуючих ФРС так само, як і голова Ради керуючих ФРС головує на засіданнях Федерального комітету відкритого ринку (ФМОС).

Попри багато спільного, є також і ключові відмінності. Так, зокрема, всі губернатори НЦБ мають рівний голос у всіх політичних рішеннях, що приймаються Євросистемою, тоді як участь у голосуванні ФМОС є більш обмеженою – всі члени Ради керуючих ФРС мають постійне право голосу, як і президент Нью-Йоркської ФРС, тоді як президенти Чикаго та Клівленда чергуються щорічно, а інші дев'ять президентів резервних банків діляться лише чотирма голосами на ротатійній основі [14].

Один з уроків, отриманих у результаті фінансової кризи, що виникла в 2007–2008 роках, – це те, що коли банк у Європі банкрутує, наслідки можуть сягати

далеко за межі прямої загрози для його вкладників та акціонерів. Ця криза не тільки виявила і показала, що безвідповідальна поведінка в банківському секторі може підірвати основи фінансової системи, але й переросла в кризу єврозони в 2010–2011 роках. Саме тому на саміті країн-членів єврозони у червні 2012 року Європейська рада погодилася «розірвати коло між банками та суверенними державами» і вирішила створити банківський союз, який би забезпечував централізований нагляд та рішення для банків у єврозоні [15], який складався з таких елементів, як [16]:

1) єдиний механізм нагляду (Single Supervisory Mechanism– SMM);

2) єдиний механізм санації (Single Resolution Mechanism– SRM);

3) європейська система гарантування вкладів (European Deposit Guarantee Scheme – EDIS).

Як відомо, Центральні банки є кредиторами останньої інстанції для надання стабілізаційних кредитів. У Євросистемі існують заходи «надзвичайної ліквідності» (ELA), які відіграють роль «кредитора останньої інстанції». ELA має на меті забезпечити гроші центрального банку платоспроможним фінансовим установам, які стикаються з тимчасовими проблемами ліквідності, поза межами звичайних операцій грошово-кредитної політики Євросистеми [17].

Однак виникає скептицизм щодо того, чи реально ця «допомога з ліквідності» передбачає пряме кредитування банків центральним банком. Так, як стверджував D. Mayes, коли фінансова система дестабілізується, єдиним варіантом для регуляторів уникнути «зараження» є надання додаткової ліквідності для покращення валютної політики та фінансової системи загалом. За таких обставин Центробанки не хочуть, щоб банки, з одного боку, брали на себе додаткові ризики, але, з іншого боку, також хочуть уникнути зайвих скорочень кредитування. Навіть тоді, коли владі доводиться реагувати на загрозу «занадто важливу, щоб збанкрутувати», вона почне працювати на рівні валютної політики [18].

ЄСЦБ несе відповідальність за проведення валютних операцій та управління офіційними валютними резервами країн-членів. Усі члени ЄСЦБ мають валютні резерви. Так, до прикладу, до 01.2012 року величина таких резервів повинна була становити 2% від зобов'язань банків (переважно депозитів), після – 1% [12].

Щодо системи платежів у єврозоні, то вона є унікальною. У цьому контексті варто провести розмежування між оптовими та роздрібними системами. Для провадження спільної грошово-кредитної політики була розроблена оптова система – TARGET.

TARGETT – Транс'європейська система автоматичних переказів валових розрахунків у режимі реального часу, унікальністю якої є те, що вона пов'язує всю гаму платіжних та розрахункових систем – від німецької системи переказів, у якій фінансові установи мають рахунки в національному банку, до системи у Великобританії, в якій лише клірингові банки мають рахунки в центральному банку [19].

Ці послуги з інфраструктури фінансового ринку включають TARGET2 (для здійснення розрахунків), T2S (для розрахунків із цінними паперами) та TIPS (послуга миттєвих платежів). До прикладу, кожні п'ять

днів TARGET2 обробляє величину, близьку до всього ВВП єврозони, що робить її однією з найбільших платіжних систем у світі. Понад 1000 банків використовують TARGET2 для ініціювання операцій у євро від свого імені або від імені своїх клієнтів. Враховуючи філії та дочірні компанії, через TARGET2 можна отримати інформацію про платежі понад 52 000 банків по всьому світі та всіх їхніх клієнтів [20].

У міру значної консолідації банків та збільшення кількості банків, що працюють в межах Єврозони, попит на національні платіжні системи стає все меншим. Це може призвести до того, що всі або частина НЦБ припинять пропонувати власні платіжні системи. Нещодавно ЄС прийняв рішення, що транскордонні платежі в межах єврозони повинні забезпечуватися за тією ж ціною, що і платежі всередині країни. Як наслідок, ймовірно, це стимулюватиме транскордонні платежі.

Висновки. Таким чином, на підставі проведеного дослідження можна констатувати той факт, що трансформаційні процеси в банківській системі Європейського союзу формувалися задовго до створення Європейського Союзу (далі – ЄС) і водночас є важливим інструментом Європейської валютної системи. Створення ефективно діючої банківської системи потребувало не тільки законодавчих змін на рівні країни, але і прийняття уніфікованих вимог усіх країн-членів.

Висновки. Таким чином, на підставі проведеного дослідження можна констатувати той факт, що трансформаційні процеси в банківській системі Європейського союзу формувалися задовго до створення Європейського Союзу (далі – ЄС) і водночас є важливим інструментом Європейської валютної системи. Створення ефективно діючої банківської системи потребувало не тільки законодавчих змін на рівні країни, але і прийняття уніфікованих вимог усіх країн-членів.

Список використаних джерел:

1. Мельник П.В., Тарангул Л.Л., Гордей О.Д. Банківські системи зарубіжних країн: підручник. Київ: Алерта, Центр учбової літератури, 2010. 586 с.
2. Шаров О., Європейський валютний союз: межі зростання або точка біфуркації. URL: <http://journals.urau.ua/jiep/article/view/27765/24869> (дата звернення: 01. 07. 2020).
3. Mark A. The European System of Central Banks. Wynne Senior Economist and Policy Advisor Federal Reserve Bank of Dallas. URL: <https://www.dallasfed.org/~media/documents/research/er/1999/er9901a.pdf> (дата звернення: 18. 07. 2020).
4. Вешкин Ю.Г., Авагян Г.Л. Банковские системы зарубежных стран: Курс лекций. Москва: Экономиста, 2004. 400 с.
5. Шаров О.М., Соціально-економічні причини європейської фінансової інтеграції // Науковий вісник Дипломатичної академії України. Київ, 2015. С. 129–146.
6. Договір о Європейском Союзе. Маастрихт, 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text (дата звернення: 10.07. 2020).
7. The role of national central banks with in the European System of Central Banks: The example of DeNederlandsche Bank. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/021b/1591e6883fd9d330ea53a756885ffab035c7.pdf> (дата звернення: 01. 07. 2020).
8. Протокол про Статут Європейського валютного інституту. 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_630#Text (дата звернення: 19. 06. 2020).
9. Пакт о стабильности и росте // Европейский Союз, 1995–2010. URL: <https://n-europe.eu/glossary/term/678> (дата звернення: 18. 07. 2020).
10. European Central Bank (1998a). URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecbhistoryrolefunctions2004en.pdf>, p. 80 (дата звернення: 01. 05. 2020).
11. The Monetary Policy of the Eurosystem. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/1999/03/issuing.htm> (дата звернення: 18. 07. 2020).
12. Capital subscription // *European Central Bank*. 2020. URL: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.en.html> (дата звернення: 15. 07. 2020).
13. The Road to economic and Monetary Union. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/escb_en.pdf (дата звернення: 10. 07. 2020).
14. Mongelli F. P., Gerdesmeier D., Roffia B. The Fed, the Eurosystem and the Bank of Japan: More similarities or differences? 2009. URL: <https://voxeu.org/article/fed-eurosystem-and-bank-japan-similarities-and-differences> (дата звернення: 05. 07. 2020).
15. *Banking Union // European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/fisma/item-detail.cfm?item_id=20758&newsletter_id=166&lang=en (дата звернення: 19. 07. 2020).
16. *What is the Banking Union // European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/banking-union/what-banking-union_en (дата звернення: 08. 07. 2020).
17. Emergency liquidity assistance (ELA) and monetary policy. URL: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/ela/html/index.en.html> (дата звернення: 01. 07. 2020).
18. Mayes, David G. [2003], “New Developments in Banking Supervision in the EU” // *The Euro and the EU Financial System*. с. 179–212.
19. The Role of the European System of Central Banks in Financial Supervision. URL: <https://www.fsa.go.jp/frtc/nenpou/2006a/10e.pdf> (дата звернення: 18. 07. 2020).
20. What is TARGET2? // *European Commission*. URL: <https://www.ecb.europa.eu/paym/target/target2/html/index.en.html> (дата звернення: 15. 06. 2020).

References:

1. Melnik P.V., Tarangul L.L., Gordey O.D. (2010) *Bankivsi ki systemy zarubizhnykh krayin* [Banking systems of foreign countries]. Kyiv: Alerta, Center for Educational Literature. 586 p. (in Ukrainian)
2. Sharov O. *Yevropeys'kyu valyutnyy soyuz: mezhi zrostannya abo tochka bifurkatsiyi* [European Monetary Union: growth limits or bifurcation point] (electronic journal). Available at: <https://journals.urau.ua/jiep/article/view/27765/24869> (accessed 01 July 2020).
3. Mark A. The European System of Central Banks. Wynne Senior Economist and Policy Advisor Federal Reserve Bank of Dallas. (electronic journal). Available at: <https://www.dallasfed.org/~media/documents/research/er/1999/er9901a.pdf> (accessed 18 July 2020).
4. Veshkin Yu.G., Avagyan G.L. (2004) *Bankovskiy e sistemy zarubezhnykh stran* [Banking systems of foreign countries]. Moscow: Economist. 400 p.

5. Sharov O.M. (2015) *Sotsial'no – ekonomichni prychnyny yevropeys'koyi finansovoyi intehratsiyi* [Socio – economic reasons of European financial integration]. Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine. Kyiv. pp. 129–146.
6. *Dohovor o Evropeyskom Soyuze* [Treaty on European Union]. Maastricht. (electronic journal). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text (accessed 10 July 2020).
7. The role of national central banks with in the European System of Central Banks: The example of DeNederlandsche Bank. (electronic journal). Available at: <https://pdfs.semanticscholar.org/021b/1591e6883fd9d330ea53a756885ffab035c7.pdf> (accessed 01 July 2020).
8. *Protokol pro Statut Yevropeys'koho valyutnoho institutu* [Protocol on the Statute of the European Monetary Institute] (electronic journal). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_630#Text (accessed 19 June 2020).
9. *Pakt o stabil'nosti i roste* [Stability and Growth Pact]. European Union (electronic journal). Available at: <https://n-europe.eu/glossary/term/678> (accessed 18 July 2020).
10. European Central Bank (1998a). (electronic journal). Available at: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecbhistoryrolefunctions2004en.pdf>, p.80 (accessed 01 May 2020).
11. The Monetary Policy of the Eurosystem. (electronic journal). Available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/1999/03/issing.htm> (accessed 18 July 2020).
12. Capital subscription (2020). *European Central Bank*. (electronic journal). Available at: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.en.html> (accessed 15 July 2020).
13. The Road to economic and Monetary Union. (electronic journal). Available at: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/escb_en.pdf (accessed 10 July 2020).
14. Mongelli F. P., Gerdesmeier D., Roffia B. (2009) *The Fed, the Eurosystem and the Bank of Japan: More similarities or differences?* (electronic journal). Available at: <https://voxeu.org/article/fed-eurosystem-and-bank-japan-similarities-and-differences> (accessed 05 July 2020).
15. *Banking Union. European Commission*. (electronic journal). Available at: https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/fisma/itemdetail.cfm?item_id=20758&newsletter_id=166&lang=en (accessed 19 July 2020).
16. *What is the Banking Union. European Commission*. (electronic journal). Available at: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/banking-union/what-banking-union_en (accessed 08 July 2020).
17. Emergency liquidity assistance (ELA) and monetary policy. (electronic journal). Available at: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/ela/html/index.en.html> (accessed 01 July 2020).
18. Mayes, David G. (2003), New Developments in Banking Supervision in the EU. The Euro and the EU Financial System. pp. 179–212.
19. The Role of the European System of Central Banks in Financial Supervision. (electronic journal). Available at: <https://www.fsa.go.jp/frtc/nenpou/2006a/10e.pdf> (accessed 18 July 2020).
20. What is TARGET2? *European Commission*. (electronic journal). Available at: <https://www.ecb.europa.eu/paym/target/target2/html/index.en.html> (accessed 15 June 2020).